

Udskriftsdato: søndag den 21. juni 2026

2015/1 BSF 194 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af forsigtigheds- og substitutionsprincippet i kemikaliereregulering samt udfasning af forbrugerprodukter indeholdende CMR-stoffer

Ministerium: Folketinget

Forslag til folketingsbeslutning

om indførelse af forsigtigheds- og substitutionsprincippet i kemikaliereregulering samt udfasning af forbrugerprodukter indeholdende CMR-stoffer

Regeringen pålægges at inddrage følgende elementer i sit forslag til den kommende kemikaliehandlingsplan for 2018 og frem:

1. Gennemførelse af et forsigtighedsprincip, således at kemikalierereguleringen baseres på farevurdering (kemikaliets egenskaber) frem for risikovurdering (grænseværdier og dermed »acceptabel fare«).
2. En forstærket anvendelse af substitutionsprincippet i Danmark og i EU.
3. Strategi for udfasning af CMR-stoffer (alle kemiske stoffer, der er kræftfremkaldende, mutagene eller som er skadelige for forplantning og udvikling) i forbrugerprodukter i EU og i Danmark, herunder forslag om fastlæggelse af en dato for, hvornår CMR-stoffer ikke længere må findes i forbrugerprodukter.
4. På baggrund af en udviklet baseline for den nuværende sundhedsbelastning i forhold til CMR-stoffer i Danmark forslag til et tidspunkt (årstal) for, hvornår sundhedsbelastningen skal være henholdsvis halveret og bragt ned nær nul.
5. Fordobling af ressourcerne til kemikalieindsatsen, ikke mindst i EU og i samarbejdet med andre medlemslande.

Bemærkninger til forslaget

Farlig kemi har meget store økonomiske og menneskelige omkostninger, og skaderne fra mange års utilstrækkelig regulering ses overalt på kloden.

Rapporten »The Cost of Inaction« (Nordisk Ministerråd, 2014) viste, at hormonforstyrrende stoffer koster EU mindst 4,5 mia. kr. årligt i tabt arbejdsevne og øgede sundhedsudgifter. I Nordisk Råds rapport er der fokus på, hvad det koster samfundet, at hormonforstyrrende stoffer påvirker risikoen for testikelkræft, misdannede kønsorganer hos drengebørn og mænds evne til at få børn. Der er dog yderligere mange negative effekter ved hormonforstyrrende stoffer, som ikke indgår i rapporten.

Professor Philippe Grandjean har i samarbejde med 17 andre forskere leveret en omfattende beregning, som inddrager langt flere skadevirkninger, end Nordisk Ministerråd i sit regnestykke. Her kom forskerne frem til, at de årlige udgifter i EU forårsaget af hormonforstyrrende stoffers skadevirkninger på menneskers sundhed, frugtbarhed og intelligens er mindst 1,170 mia. kr. om året (»Estimating Burden and Disease Costs of Exposure to Endocrine-Disrupting Chemicals in the European Union«, *The Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism*, 2015, Volume 100, Issue 4; »Ny beregning: Hormonforstyrrende stoffer koster EU 1.100 mia. kr. om året«, bragt på ing.dk den 6. marts 2016).

Tab af livskvalitet er ikke medtaget i ovenstående beregninger – og hvad er prisen for forældres sorg og bekymring, hvis de får et misdannet barn, eller når de må tage imod tilbud om abort?

Dertil skal også lægges, at vanskelige beregninger over konsekvenserne for miljø og natur heller ikke er medtaget i ovenstående rapporter, som derfor kun omhandler de økonomiske konsekvenser af kendte hormonforstyrrende stoffer.

Ingen af målsætningerne på kemikalieområdet er omsat til konkrete planer om at udfase og forbyde alle stoffer med specifikke skadelige egenskaber for sundhed og miljø. Reguleringen sker i dag ved en risikovurdering, hvor der fastsættes et teoretisk defineret »acceptabelt niveau« for, i hvor høj grad man må udsættes for enkeltstoffer med skadelige virkninger. Denne tilgang tager ikke højde for belastningen af summen af enkeltstoffer med f.eks. kræftfremkaldende eller hormonforstyrrende egenskaber eller for »cocktaileffekten«, hvor forskellige kemikalier sammen har andre egenskaber end enkeltstofferne.

Målsætningen om at fjerne farlige stoffer fra forbrugerprodukter inden 2020 er et eksempel på en sådan overordnet målsætning, der aldrig er blevet operationaliseret med mål og virkemidler. Derfor bliver det i praksis til fastsættelse af teoretiske grænseværdier, der bliver målet, og ikke fjernelse af farlige stoffer fra markedet og husholdningen.

Der er løbende foreslået og gennemført forbud mod og anvendelsesbegrænsninger for specifikke enkeltstoffer med særlig skadelige egenskaber, men der er ikke gennemført en tilsvarende tværgående udfasning eller et forbud mod flere stoffer på en gang på basis af stoffernes iboende farlige egenskaber. På festtaleniveau og i de overordnede målsætninger såsom »generationsmålet« erkendes det, at fremgangsmåden med at sætte grænseværdier for enkeltkemikalier ikke giver fuldstændig beskyttelse af sundheden eller miljøet, selv om udsættelse for de enkelte stoffers farlige egenskaber sker på et »acceptabelt niveau«.

Den eneste sikre måde at gennemføre forsigtighedsprincippet i kemikalireguleringen på er at erstatte farlige kemikalier ud fra en konkret farevurdering af stoffets egenskaber frem for en risikovurdering. For at fjerne farlige stoffer fra forbrugerprodukter må man samtidig indføre et forstærket substitutionsprincip og en slutdato for anvendelsen af farlige kemikalier i produkterne, så industrien får tid til at omstille sig.

Dette beslutningsforslag vil ikke kun være en udfordring for producenterne, det vil også være en udfordring for virksomheder længere nede i distributionskæden. Det er derfor vigtigt at sikre, at især små- og mellemstore virksomheder og detailhandelen får den bedst mulige hjælp under den grønne omstilling af forbrugerprodukterne.

Farevurderingstilgangen, hvor regulering sker ud fra stoffets egenskaber frem for modelanalyser af

stoffets risiko for mennesker og miljø, modarbejdes kraftfuldt af meget ressourcerige producentinteresser, ikke mindst i Europa og USA. Den nuværende Europa-Kommissions indsats på kemikalieområdet er desværre meget præget heraf, og Kommissionen er f.eks. lige nu udsat for stor kritik af, at den ulovligt har undladt at vedtage kriterier for hormonforstyrrende stoffer og dermed har blokeret for effektiv regulering af hormonforstyrrende stoffer.

Der vil være områder, hvor kemikalier skal have farlige egenskaber, f.eks. til medicinsk brug eller som pesticider, for at kunne virke efter formålet. Det skal dog tilstræbes, at medicin og pesticider ikke har andre farlige egenskaber end dem, der tilsigtes med produktet. Mennesker udsættes også for naturligt forekommende farlige stoffer og for de syntetiske, menneskeskabte kemikalier, der allerede er udledt. Denne baggrundsforurening skal reguleres gennem fastsættelse af grænseværdier, der successivt nedsættes til lavest opnåelige niveau.

Til revisionen af regeringens og Folketingets kemikaliehandlingsplan i 2017 pålægges regeringen derfor at fremlægge forslag til en handlingsplan, som skal angive tidsgrænser for, hvornår udsættelsen for kemikalier med CMR-egenskaber skal være reduceret med 25 pct., halveret og endeligt nedsat til nær nul belastning, og hvilke konkrete initiativer der kan sikre, at handlingsplanen efterleves. Et forslag til et konkret og effektivt virkemiddel er, at der indføres en grøn offentlig indkøbspolitik, hvor produkter, der indkøbes af det offentlige, eller som anvendes i forbindelse med tjenesteydelser såsom udbud af rengøring og vedligehold, lever op til målsætninger om udfasning af CMR-stoffer.

I forbindelse med udarbejdelse af handlingsplanen pålægges regeringen desuden at fastlægge en baseline for den nuværende belastning af befolkningens sundhed med CMR-stoffer, så reduktionen kan måles.

Sidst pålægges regeringen med forslaget at forstærke indsatsen i EU og herunder sende en dansk ekspert inden for kemikaliereregulering til Europa-Kommissionen for bl.a. at fremme en juridisk bindende substitutionsforpligtelse i EU og en ændring af EU-lovgivningen, således at kemikalierereguleringen base-res på stoffernes iboende egenskaber frem for risikovurdering. Det er altafgørende og en forudsætning for fremgang på kemikalieområdet, at regeringen arbejder aktivt for de øvrige medlemslandes støtte til forslaget.

Skriftlig fremsættelse

Lisbeth Bech Poulsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om om indførelse af forsigtigheds- og substitutionsprincippet i kemikaliregulering samt udfasning af forbrugerprodukter indeholdende CMR-stoffer.

(Beslutningsforslag nr. B 194)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.